

Sygn. akt XV Ca 934/15, XV Cz 1110/15

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Michał Wysocki

Sędziowie: SSO Brygida Łagodzińska(spr.)

SSR del. Mariusz Przybylak

Protokolant: stażysta Magdalena Piechowiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 listopada 2015 r. w P.

sprawy z wniosku J. F. N.

przy udziale (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestnika postępowania

oraz na skutek zażalenia wniesionego przez wnioskodawczynię

od postanowienia Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 10 kwietnia 2015 r.

sygn. akt IX Ns 571/13

postanawia:

1. oddalić apelację,
2. oddalić zażalenie,
3. zasądzić od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 120 złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym,
4. zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 90 złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym.

Brygida Łagodzińska Michał Wysocki Mariusz Przybylak

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 14 lutego 2013 r. J. N. wniosła o ustanowienie na rzecz uczestniczki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej działki nr (...) i (...)obręb K., położonej w K. i ujętej w KW nr (...), a związanej z posadowieniem i eksploatacją gazociągu „(...)za wynagrodzeniem

w kwocie 16.000 zł. Nadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz od uczestniczki kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2013 r. Sąd wezwał z urzędu do wzięcia udziału w sprawie w charakterze uczestniczki postępowania (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (obecnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.) jako następcę prawnego uczestniczki (...) sp. z o.o. z siedzibą w P..

W zakreślonym terminie uczestniczka nie ustosunkowała się do treści wniosku.

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy Poznań- Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w punkcie 1. ustanowił na czas nieokreślony na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. oraz jej następców prawnych na nieruchomości położonej w K., gmina K., objętej księgą wieczystą nr (...) Sądu Rejonowego (...) w P., służebność przesyłu, której to zakres wykonywania ograniczyć do działek geodezyjnych nr (...), o przebiegu służebności wyznaczonym granicami w/w działek oraz ciągłą linią koloru czerwonego i opisanym jako „pow.służ.” na mapie geodezyjnej sporządzonej przez biegłego geodetę mgr inż. T. N. (1) (k.57 akt), stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia, a polegającą na prawie do korzystania z niniejszej nieruchomości zgodnie z przeznaczeniem znajdujących się na tej nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci odcinka podziemnego gazociągu o średnicy (...) i średnim ciśnieniu 0,3 MPa, umożliwiającym w szczególności władanie, używanie, korzystanie i pobieranie pożytków z przedmiotowych urządzeń oraz prawie swobodnego dostępu i dojazdu do tych urządzeń wszelkimi środkami transportu pracowników służb eksploatacyjnych w celu usuwania awarii, wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych, modernizacyjnych, wymiany urządzeń, jak też obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia przedmiotowych urządzeń przesyłowych, a także korzystaniu z nieruchomości w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami dotyczącymi przedmiotowych urządzeń, ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz środowiska, w punkcie 2. za ustanowienie służebności szczegółowo opisanej w punkcie 1. postanowienia ustalił jednorazowe wynagrodzenie w kwocie 4.857 zł i z tego tytułu zasądził od uczestniczki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz wnioskodawczyni J. F. N. kwotę 4.857 zł płatną w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, w punkcie 3. kosztami postępowania, obciążył wnioskodawczynię oraz uczestniczkę w częściach równych tj. po 1/2 ich części i w związku z tym: a. koszty zastępstwa procesowego wzajemnie zniesiono, b. zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawczyni kwotę 1.020 zł tytułem zwrotu stosunkowej części poniesionych opłat sądowych oraz wydatków postępowania, c. nakazał ściągnąć od uczestniczki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu kwotę 562,24 zł tytułem zwrotu części poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatków postępowania, d. nakazał ściągnąć od wnioskodawczyni J. F. N. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu kwotę 562,24 zł tytułem zwrotu części poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatków postępowania.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji:

J. N. jest właścicielką nieruchomości obejmującej działki nr (...) obręb K., zapisanej w KW nr (...) Sądu Rejonowego (...) w P.. Działki nr (...) położone są w K. przy ul. (...) tj. przy głównej drodze w tej miejscowości. W 1992 r. w miejscowości K. wzdłuż ulicy (...) posadowiono liniowy odcinek podziemnego gazociągu o średnicy(...) i średnim ciśnieniu roboczym wynoszącym (...). Część przedmiotowego gazociągu przebiega przy tym przez stanowiące własność wnioskodawczyni działki nr (...) tuż przy granicy przedmiotowych działek z ulicą (...) tj. w odległości 0,5 metra od granicy. Na działce nr (...) posadowiony jest budynek mieszkalny, który nie jest podłączony do przedmiotowego gazociągu. Sporna część gazociągu przebiegająca przez działki nr (...) posadowiona jest w pasie wyłączonym z zabudowy na skutek ograniczeń planistycznych - obowiązującej linii zabudowy. Wyznaczony przez biegłego geodetę na działkach nr (...) pas służebności przesyłu (pas technologiczny) rozumiany jako pas terenu niezbędny dla efektywnego wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień składających się na czynną stronę służebności przesyłu w ramach eksploatacji, konserwacji, usuwania awarii, remontu, modernizacji, przebudowy, odbudowy lub wymiany

urządzeń tj. obszar nieruchomości niezbędny dla prawidłowej obsługi gazociągu, wykonywania wszelkich czynności eksploatacyjno konserwacyjnych obejmuje obszar 32 m^{((2))}. Przy czym zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe oraz ich usytuowanie szerokość tzw. strefy kontrolowanej dla gazociągów o ciśnieniu roboczym nie większym niż 0,4 MPa a wybudowanych przed 12 grudnia 2001 r. wynosi po 1,5 metra od osi gazociągu, a tym samym obszar przedmiotowej strefy kontrolowanej na działkach nr (...) obejmuje obszar 63m^{((2))}. Określona przez biegłego rzeczoznawcę majątkowego wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie na rzecz uczestniczki służebności przesyłu związanej z posadowieniem i eksploatacją części podziemnego gazociągu przebiegającej przez działki nr (...) według przebiegu wyznaczonego zgodnie z planem sporządzonym przez biegłego geodetę T. N. (2) wynosi 2.467 zł (przy ograniczeniu wynagrodzenia do tzw. pasa technologicznego) oraz odpowiednio 4.857 zł (63 m^{((2))} x 2,27 zł/mc x 12 m-cy x 0,3 x 9,434) przy uwzględnieniu całej powierzchni obszaru oddziaływania urządzenia przesyłowego (strefy kontrolowanej). Sporne urządzenia przesyłowe na działkach nr (...) stanowiły element sieci przesyłowej należącej do przedsiębiorstwa prowadzonego przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., jako spółka przejmowana, została zlikwidowana w trybie art. 492 § 1 k.s.h., przez przejęcie jej majątku przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., która to spółka zmieniła następnie firmę na (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.. W dniu 19.12.2012 r. pełnomocnik wnioskodawczyny skierował do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. pismo, w którym w związku z posadowieniem i eksploatacją spornego gazociągu zażądał m.in. zawarcia z jego mandantką umowy ustanowienia na nieruchomości objętej KW nr (...) (działkach nr (...)) służebności przesyłu za wynagrodzeniem w kwocie 16.000 zł. Pomimo przedmiotowego wezwania, przed wystąpieniem przez J. F. N. z wnioskiem do Sądu o ustanowienie służebności przesyłu strony nie doszły do porozumienia w sprawie umownego ustanowienia służebności przesyłu na nieruchomości należącej do wnioskodawczyny. Sąd Rejonowy podał, że dokonując ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia oparł się na zgromadzonych w sprawie dokumentach, tj. odpisie z KW, odpisie z KRS uczestniczki, piśmie z dnia 19.12.2012 r. wraz z potwierdzeniem odbioru oraz na opinii biegłego z zakresu geodezji T. N. (1) odnośnie przebiegu i zakresu służebności przesyłu, oraz w oparciu o opinię biegłego M. K. odnośnie ustalenia należnego wnioskodawczynie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Rejonowy zważył, że przedłożone przez strony dokumenty prywatne oraz urzędowe nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości w tym zakresie. Sąd Rejonowy podkreślił, że bezsporny między stronami pozostawał fakt posadowienia na należących do wnioskodawczyny działkach części należącej do wnioskodawczyny sieci przesyłowej (podziemnego gazociągu średniego ciśnienia (...)), jak też brak tytułu prawnego po stronie uczestniczki uprawniającego do korzystania z działek nr (...) w związku z posadowieniem gazociągu. W toku postępowania uczestniczka reprezentowana przez fachowego pełnomocnika nie kwestionowała wniosku o ustanowienie służebności przesyłu co do zasady, nie podnosząc przy tym jakichkolwiek twierdzeń oraz nie formułując jakichkolwiek wniosków dowodowych na okoliczność, że takowy tytuł prawny do korzystania z urządzeń przesyłowych względem wnioskodawczyny posiada. Dokonując ustalenia projektowanego przebiegu służebności przesyłu Sąd oparł się na wiarygodnej opinii biegłego z zakresu geodezji T. N. (1), w tym w pełni podzielając przyjętą przez biegłego metodologię sprawdzającą się do określenia przebiegu służebności wg. tzw. pasa technologicznego rozumianego jako pas terenu niezbędny dla efektywnego wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień składających się na czynną stronę służebności przesyłu w ramach eksploatacji, konserwacji, usuwania awarii, remontu, modernizacji, przebudowy, odbudowy lub wymiany urządzeń. Jednocześnie kwestia rzeczywistego obszaru oddziaływania urządzenia, eksponowana przez pełnomocnika wnioskodawczyny, tj. powierzchni nieruchomości, na której prawo własności doznaje ograniczeń z uwagi na potrzeby w zakresie prawidłowego funkcjonowania urządzenia oraz bezpieczeństwa osób i mienia uwarunkowana normatywnie poprzez odniesienie do pojęcia „strefy kontrolowanej” (§ 2 pkt 30 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie) została przez Sąd uwzględniona w aspekcie ustalenia należnego wnioskodawczynie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu poprzez odniesienie do opinii biegłego rzeczoznawcy. Sąd Rejonowy oparł się także na opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości M. K., który sporządził do sprawy pisemną opinię w przedmiocie określenia należnego wnioskodawczynie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. W ocenie

Sądu pierwszej instancji, wbrew twierdzeniom pełnomocnika wnioskodawczyni, który sformułował wobec opinii szczegółowe zarzuty, sporządzona w sprawie pisemna opinia biegłego oraz jego uzupełniająca opinia ustna, mogły w całej rozciągłości posłużyć do dokonania ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie, albowiem zostały wykonane szczegółowo, wnikliwie przy uwzględnieniu wszelkich okoliczności sprawy, a zaprezentowane w nich ustalenia poparte zostały wszechstronną analizą, co pozwoliło uznać te opinie za pełne i kompletne. Logiczność i trafność wywodów biegłego, jak również ich zgodność z zasadami poprawnego wnioskowania wskazują, że autor tych opinii dysponuje rzetelną wiedzą specjalistyczną w tej dziedzinie. Zarówno w opinii zasadniczej oraz ustnej uzupełniającej biegły wyjaśnił bowiem zarówno sposób dokonywania obliczeń, jak i przesłanki zastosowania określonej metody wyceny oraz wyczerpująco wyjaśnił przesłanki przemawiające za określeniem tzw. współczynnika rozdział - współkorzystania z nieruchomości na poziomie 0,3. W tym też aspekcie wywody pełnomocnika wnioskodawczyni, jakoby rzeczony współczynnik winien wynosić 0,5 nie wytrzymały konfrontacji z rzeczą argumentacją biegłego, abstrahując od stopnia ingerencji przedsiębiorstwa przesyłowego w prawo własności wnioskodawczyni (podziemna linia gazowa, posadowiona w części nieruchomości wyłączanej z zabudowy na skutek uwarunkowań planistycznych, uprzedniego zrealizowania na nieruchomości inwestycji w postaci budowy domu, możliwości wykorzystania tej części nieruchomości na potrzeby nasadzeń ozdobnych itp.). Jednocześnie w ocenie Sądu Rejonowego, w świetle wyczerpującej opinii uzupełniającej, nie budziła wątpliwości zarówno przyjęta przez biegłego metodologia wyceny w aspekcie przyjętych elementów należnego wnioskodawcy wynagrodzenia, jak też oszacowania przyjętych do obliczeń współczynników współkorzystania. Wybór właściwej metodologii, wymagał bowiem wiedzy specjalnej, a zatem ten należy do biegłego. De lege lata w odniesieniu do określenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, w aspekcie jego odpowiedniości w odniesieniu do poszanowania podlegających ochronie praw doznającego ograniczenia właściciela nieruchomości, uznać należy za jak najbardziej zasadne zakwalifikowanie elementu spadku wartości nieruchomości jako składnika wynagrodzenia. Niemniej należy też mieć na uwadze, iż ustalenie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu zależy od okoliczności konkretnego przypadku, a tym samym nie należy automatycznie uznawać, że w każdym przypadku elementem tegoż wynagrodzenia winna być objęta kompensacja ewentualnego obniżenia wartości nieruchomości na skutek posadowienia urządzeń przesyłowych. W tym też aspekcie skoro biegły w sposób logiczny i przekonujący wyjaśnił dlaczego w przedmiotowym przypadku nie następuje obniżenie wartości nieruchomości (przebieg urządzenia nie wyklucza zabudowy, rurociąg przebiega wzdłuż granicy z ulicą w sposób minimalny ingeruje w prawo własności, a nadto nieruchomość jest już wykorzystywana zgodnie z jej przeznaczeniem na zabudowę mieszkaniową co jest najistotniejsze dla potencjalnego nabywcy) a zastosowana metodologia nie narusza zasad ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności brak było podstaw do zakwestionowania wyników tejże opinii. Następnie, dokonując weryfikacji przydatności rzeczony opinii Sąd Rejonowy miał na uwadze, iż biegły w toku przesłuchania w sposób szczegółowy i rzeczowy ustosunkował się do podniesionych przez pełnomocnika wnioskodawczyni zarzutów, w sposób logiczny i przekonujący argumentując przyjęte do wyceny założenia. Wobec powyższego uznając opinię biegłego K. za rzetelną pozwalającą Sądowi na ustalenie wysokości należnego wnioskodawczyni wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu (wyliczenia tego wynagrodzenia dla powierzchni strefy kontrolowanej tj. 63 m⁽⁽²⁾⁾), wniosek pełnomocnika wnioskodawczyni o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego rzeczoznawcy majątkowego podlegał oddaleniu. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, że przedmiotowy wniosek o ustanowienie służebności przesyłu co do zasady zasługiwał na uwzględnienie. W przedmiotowej sprawie J. N. wniosła o ustanowienie na rzecz uczestniczki postępowania służebności przesyłu, w związku z posadowieniem i eksploatacją gazociągu (...), przez stanowiące własność wnioskodawczyni działki nr (...) położone w K. przy ul. (...), za wynagrodzeniem w kwocie 16.000 zł. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że w świetle art. 305⁽⁽¹⁾⁾ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowi urządzenie wspomniane w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Przy czym stosownie do przepisu art. 305⁽⁽²⁾⁾ § 2 k.c. Jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Z powyższego wynika zatem, że właściciel nie może wystąpić o zasądzenie wynagrodzenia bez jednoczesnego ustanowienia służebności. Biorąc zaś pod uwagę, że ustanowienia służebności

przesyłu (podobnie jak innych służebności) następuje w postępowaniu nieprocesowym (art. 626 § 3 k.p.c.), żądanie o jakim mowa w art. 305^{((2))} § 1 k.p.c. przybiera postać wniosku i rozpoznawane jest zgodnie z regułami tego postępowania. Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawczyni wykazała zarówno swój tytuł prawny do nieruchomości objętej KW nr (...), na której posadowione są urządzenia infrastruktury przesyłowej w postaci podziemnego gazociągu, jak też bezspornym było że rzeczony urządzenie stanowią własność uczestniczki jako przedsiębiorcy przesyłowego oraz są przez nią eksploatowane w ramach prowadzonego przedsiębiorstwa. Sąd Rejonowy podkreślił, że bezspornym było, że przed złożeniem wniosku pomimo wystawiania przez pełnomocnika wnioskodawczyni stosownego żądania, nie doszło między stronami do zawarcia umowy, która uregulowałaby tytuł prawny wnioskodawczyni do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni w związku z eksploatacją posadowionych urządzeń. Warunkiem dopuszczalności ustanowienia przedmiotowej służebności jest niewątpliwie brak po stronie przedsiębiorcy przesyłowego skutecznego wobec właściciela tytułu prawnego do korzystania z jego nieruchomości celem eksploatacji i konserwacji posadowionych na niej urządzeń przesyłowych. Przy czym w okolicznościach sprawy w istocie bezsporny między stronami pozostawał fakt braku tytułu prawnego po stronie uczestniczki uprawniającego do korzystania z działek nr (...) w związku z posadowieniem odcinka podziemnego gazociągu o średnicy 100 mm. Jak już bowiem wskazano w toku postępowania uczestniczka reprezentowana przez fachowego pełnomocnika nie kwestionowała wniosku o ustanowienie służebności przesyłu co do zasady, nie podnosząc przy tym jakichkolwiek twierdzeń oraz nie formułując jakichkolwiek wniosków dowodowych na okoliczność, iż takowy tytuł prawny do korzystania z urządzeń przesyłowych względem wnioskodawczyni posiada. Powyższe zatem w ocenie Sądu I instancji w pełni legitymowało zasadność niniejszego wniosku. Treścią służebności przesyłu jest korzystanie przez przedsiębiorcę w oznaczonym zakresie z cudzej nieruchomości (nieruchomości obciążonej), w zakresie niezbędnym dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń przesyłowych (art. 305^{((1))} k.c. in fine) (zob. G. Bieniek, W sprawie podmiotowych praw rzeczowych w nowym kodeksie cywilnym, Rej. 2008, nr 2, s. 43) Sąd Rejonowy określił przebieg służebności przez działki nr (...) zgodnie z opinią biegłego geodety T. N. (1), uznając, iż ta winna przebiegać zgodnie z tzw. pasem technologicznym (oznaczonym przez biegłego jako „powierzchnia służebności”) rozumianym jako pas terenu niezbędny dla efektywnego wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień składających się na czynną stronę służebności przesyłu w ramach eksploatacji, konserwacji, usuwania awarii, remontu, modernizacji, przebudowy, odbudowy lub wymiany urządzeń. W ocenie Sądu Rejonowego, powyższe nie stało przy tym na przeszkodzie aby na potrzeby ustalenia adekwatnego za ustanowienie służebności przesyłu wynagrodzenia, uwzględnić tzw. powierzchnię obszaru oddziaływania urządzenia przesyłowego poprzez odniesienie do normatywnego pojęcia „strefa kontrolowana” (tj. rzeczywistej powierzchni nieruchomości na której prawo własności doznaje jakichkolwiek ograniczeń z uwagi na potrzeby w zakresie prawidłowego funkcjonowania urządzenia oraz bezpieczeństwa osób i mienia). Należy mieć bowiem na uwadze, że adekwatne wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu musi uwzględniać wszelkie ograniczenia właściciela nieruchomości, niekoniecznie występujące jedynie na obszarze przebiegu służebności, tj. pasa gruntu niezbędnego dla efektywnego wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień w ramach eksploatacji, konserwacji, usuwania awarii, remontu, modernizacji, przebudowy, odbudowy lub wymiany urządzeń, a tym samym niekoniecznie musi zostać obliczone poprzez odniesienie jedynie do obszaru przebiegu służebności. Jak wynika z przytoczonych regulacji prawnych służebność przesyłu jest ustanawiana na rzecz przedsiębiorcy za odpowiednim wynagrodzeniem należnym od przedsiębiorcy na rzecz właściciela nieruchomości obciążonej. Przy czym wynagrodzenie to co do zasady powinno mieć charakter świadczenia jednorazowego, choć dopuszcza się również postać świadczeń okresowych (tak m.in. G. Bieniek, S. Rudnicki, Nieruchomości. Problematyka prawna, Warszawa 2007, s. 69). Jednocześnie Sąd Rejonowy miał na uwadze, że de lege lata, nie ma żadnych ustawowych wskazówek, jak określić wysokość rzeczony wynagrodzenia. Stąd też jak wskazuje się w doktrynie generalnie wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu powinno być ustalone na podstawie cen rynkowych, a jako kryteria pomocnicze, należy wziąć pod uwagę m.in. zwiększenie wartości przedsiębiorstwa, którego składnikiem stała się służebność (zob. art. 55⁽⁽¹⁾⁾ pkt 3 k.c.), ewentualne obniżenie wartości nieruchomości obciążonej, straty poniesione przez właściciela nieruchomości obciążonej, np. w postaci utraty pożytków z zajętego pod urządzenia przesyłowe pasa gruntu. Przy czym wysokość tego wynagrodzenia powinien ustalać każdorazowo biegły sądowy. Mając powyższe na uwadze, z przytoczonych wcześniej względów Sąd uznał jako w pełni przydatną i miarodajną dla ustalenia wynagrodzenia należnego wnioskodawczyni opinię biegłego

sądowego M. K., w tym przyjmując za biegłym brak przesłanek w okolicznościach sprawy do objęcia wynagrodzeniem rekompensaty utraty wartości nieruchomości na skutek posadowienia urządzeń przesyłowych. Nadto, w ocenie Sądu, nie mogło budzić wątpliwości, iż element dalszego korzystania z nieruchomości obciążonej przez przedsiębiorcę musi następować odpłatnie, co też znalazło swój bezpośredni wyraz w sporządzonej przez biegłego wycenie. Przy czym opierając się na wnioskach rzetelnej, wyczerpującej i należytej uargumentowanej opinii biegłego M. K., jak też przy uwzględnieniu ustalenia tegoż wynagrodzenia dla powierzchni całej „strefy kontrolowanej” Sąd ustalił adekwatne jednorazowe wynagrodzenie za ustanowienie na rzecz uczestniczki służebności przesyłu związanej z posadowieniem i eksploatacją podziemnego gazociągu (...) na działkach nr (...) na kwotę 4857 zł (63 m² x 2,27 zł/mc x 12 m-cy x 0,3 x 9,434). Mając powyższe na uwadze, określając szczegółowo sposób ingerencji przedsiębiorstwa przesyłowego w prawo własności wnioskodawczyni (sposób wykonywania), oraz oznaczając jej szlak poprzez odwołanie się do mapy sporządzonej przez biegłego geodetę Sąd postanowienia ustanowił na czas nieokreślony na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. oraz jej następców prawnych służebność przesyłu. Jednocześnie za ustanowienie służebności przesyłu Sąd Rejonowy ustalił jednorazowe wynagrodzenie w kwocie 4.857 zł, zakreślając termin jego płatności na 7 dni licząc od dnia uprawomocnienia się postanowienia. O kosztach postępowania w tym wydatkach, Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. uznając iż obie strony były równie zainteresowane treścią rozstrzygnięcia - uregulowania tytułu prawnego do korzystania przez uczestniczkę z nieruchomości wnioskodawczyni w tym rzetelnego ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Sąd Rejonowy zważył, że twierdzenia pełnomocnika uczestniczki jakoby niemożność pozasądowego porozumienia miałyby wynikać z braku współpracy ze strony wnioskodawczyni nie znajdowały jakiegokolwiek oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Wobec powyższego w punkcie 3. c) postanowienia Sąd wzajemnie zniósł między zainteresowanymi koszty zastępstwa procesowego, skoro te wyrażały się tożsamymi kwotami oraz w pkt 3.b) postanowienia zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawczyni kwotę 1.020 zł tytułem zwrotu połowy poniesionych przez nią kosztów w zakresie opłat sądowych oraz wydatków postępowania (40 zł opłaty od wniosku oraz 2.000 zł zaliczki wydatkowanej na uzyskanie opinii biegłych). Dalej Sąd uwzględnił, że łączne wydatki postępowania związane z uzyskaniem opinii biegłych wyniosły w niniejszej sprawie kwotę 3.124,49 zł (1136,40 zł + 1890,31 zł + 97,78 zł), z których te do kwoty 2.000 zł zostały pokryte z zaliczki wpłaconej przez wnioskodawczynię. W konsekwencji mając na uwadze treść art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 83 ust. 2 oraz art. 113 § 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd Rejonowy nakazał ściągnąć z tego tytułu od wnioskodawczyni i uczestniczki na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu kwoty po 562,24 zł (1124,29 zł x 1/2), o czym orzeczono w punkcie 3. c) i d) postanowienia.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył uczestnik postępowania, zaskarżając orzeczenie w całości oraz zarzucając orzeczeniu:

- naruszenie art. 305¹ k.c. wskutek błędnego określenia zakresu ustanowionej służebności przesyłu, a więc treści tego prawa, poprzez wskazanie jako jednego z elementów służebności ograniczeń właściciela w wykonywaniu praw własności wynikających z istnienia „strefy kontrolowanej” z Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie, podczas gdy służebność przesyłu jest z definicji służebnością czynną, a wskazane przez Sąd I instancji ograniczenia ustalone zostały na podstawie przepisów prawa budowlanego, które nie znajdują bezpośredniego zastosowania do określania treści służebności,

- naruszenie § 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie poprzez jego błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie pozostałych norm znajdujących się w tym rozporządzeniu i uznanie, iż przepisy tego aktu znajdują zastosowanie do określania treści służebności przesyłu oraz wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności, podczas gdy przepisy ww. rozporządzenia nie regulują tego zagadnienia,

- naruszenie art. 305² k.c. wskutek błędnego ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, poprzez przyjęcie, iż przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu należy

uwzględniać również pas tzw. „strefy kontrolowanej” z Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie.

W konsekwencji powyższych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w zakresie punktu 1. poprzez ustanowienie służebności przesyłu w zakresie niezbędnym do prawidłowej eksploatacji gazociągu, tj. bez uwzględniania w treści prawa służebności przesyłu ograniczeń wynikających z istnienia „strefy kontrolowanej” z Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie, zmianę zaskarżonego orzeczenia w zakresie punktu 2. poprzez ustalenie wysokości wynagrodzenia za ustanowioną służebność przesyłu bez uwzględniania ograniczeń właściciela nieruchomości występujących w obszarze tzw. „strefy kontrolowanej” oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu przed Sądem I instancji oraz apelacyjnym według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania

Wnioskodawczyni w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od uczestnika postępowania kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą, według norm przepisanych.

Wnioskodawczyni wniosła zażalenie od orzeczenia w zakresie kosztów postępowania tj. od punktu punkt 3. a w całości, punktu 3. b w części w zakresie niezasądzenia od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni dalszej kwoty 1020 zł tytułem zwrotu poniesionych opłat sądowych oraz wydatków postępowania, od punktu 3. c w części w zakresie nienakazania ściągnięcia od uczestnika postępowania dalszej kwoty 562,24 zł tytułem zwrotu poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatków postępowania oraz od punktu 3 d. w całości.

Skarżąca zarzuciła orzeczeniu:

- błędne zastosowanie art. 520 § 2 k.p.c., skutkujące obciążeniem wnioskodawczyni oraz uczestnika postępowania w częściach równych kosztami postępowania, tj. po 1/2 ich części z uwagi na błędne ustalenie przez Sąd I instancji, iż strony postępowania były w równym stopniu zainteresowane treścią rozstrzygnięcia,
- pominięcie art. 520 § 3 k.p.c. w sytuacji uzasadniającej jego zastosowanie - tj. sprzeczności interesów uczestników połączonej z oddaleniem wniosków jednego z nich, a także niesumienności i oczywiście niewłaściwego postępowania uczestnika postępowania w niniejszej sprawie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia:

- w punkcie 3.a poprzez zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 240 zł oraz kwotę 17 zł tytułem uiszczonej opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa,
- punkcie 3.b poprzez zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni dalszej kwoty 1.020 zł tytułem zwrotu poniesionych opłat sądowych i wydatków postępowania,
- punkcie 3.c poprzez nakazanie ściągnięcia od uczestnika postępowania na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu dalszej kwoty 562,24 zł tytułem zwrotu poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatków postępowania,
- punkcie 3.d poprzez jego uchylenie,
- zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uczestnik postępowania w odpowiedzi za zażalenie wnioskodawczynie wniósł o oddalenie zażalenia w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawczynie na rzecz uczestniczki kosztów postępowania zażaleniowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestnika oraz zażalenie wnioskodawczynie okazały się bezzasadne.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji dokonując właściwej oceny zebranego materiału dowodowego, zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 233 § 1 k.p.c., poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które to ustalenia Sąd Okręgowy na podstawie art. 382 k.p.c. podzielił i przyjął za własne, bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostawała zasadność ustanowienia na rzecz uczestnika postępowania służebności przesyłu obciążającej nieruchomości należące do wnioskodawczynie. Sporne pozostawały natomiast kwestie związane z oznaczeniem wynagrodzenia należnego wnioskodawczynie za ustanowienie służebności. Sąd Rejonowy przyjął bowiem jako pas służebności przesyłu - pas terenu niezbędny dla efektywnego wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień składających się na czynną stronę służebności przesyłu w ramach eksploatacji, konserwacji, usuwania awarii, remontu, modernizacji, przebudowy, odbudowy lub wymiany urządzeń tj. obszar nieruchomości niezbędny dla prawidłowej obsługi gazociągu, wykonywania wszelkich czynności eksploatacyjno - konserwacyjnych, obejmujący obszar 32 m². Jednak do ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności, Sąd Rejonowy przyjął iż właściwym jest uwzględnienie obszaru ustalonej na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe oraz ich usytuowanie - tzw. strefy kontrolowanej dla gazociągów o ciśnieniu roboczym nie większym niż 0,4 MPa a wybudowanych przed 12 grudnia 2001 r., która obejmuje obszar 63 m².

W kontekście powyższego, apelujący całkowicie bezpodstawnie podnosił naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisu art. 305¹ k.c., które miało nastąpić poprzez wskazanie jako jednego z elementów służebności ograniczeń właściciela w wykonywaniu praw własności wynikających z istnienia „strefy kontrolowanej” ustalonej na podstawie przepisów cytowanego rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie. Ustanowiony przez Sąd I instancji pas służebności w punkcie 1. zaskarżonego wyroku i nakreślony na mapie zasadniczej (k. 57 akt) jako „pow.służ.” wynosi 0,5 metra od osi gazociągu i wbrew twierdzeniom apelującego elementem ustalonego pasa służebności przesyłu nie była strefa kontrolowana ustalona na podstawie wyżej przywołanego rozporządzenia z dnia 26 kwietnia 2013 r. Uszło uwadze apelującego, że ustalona przez biegłego strefa kontrolowana wynosi 2 metry od granicy działek i została oddzielnie oznaczona na mapie zasadniczej sporządzonej przez biegłego jako „str.kontr.”. Biorąc pod uwagę powyższe należało uznać powyższy zarzut skarżącego jak i przedstawione w apelacji wywody na jego poparcie jako w całości chybione i wynikające z braku zrozumienia zaskarżonego orzeczenia., którego integralną częścią jest nakreślona przez biegłego mapa zasadnicza. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Sąd I instancji ustalił szerokość pasa służebności przesyłu w sposób zgodny z oczekiwaniami apelującego.

Sąd Odwoławczy dokonując stosownie do zarzutów apelacyjnych kontroli orzeczenia co do ustanowionego wynagrodzenia za służebności przesyłu stwierdził, że wynagrodzenie to zostało określone w sposób w pełni prawidłowy. Argumenty skarżącego w tych sprowadzały się w istocie do zarzucenia Sądowi błędnej wykładni art. 305² § 2 k.c. i ustalenia niewłaściwego - zawyżonego zdaniem skarżącego - wynagrodzenia. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu ale jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o którym mowa w art. 49 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

W orzecznictwie przyjmuje się, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno być ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności istotnych w danej sprawie oraz stanowi świadczenie

niemające charakteru odszkodowawczego (post. Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2013 r., sygn. V CSK 491/12). Charakter służebności przesyłu sprawia, że wynagrodzenie za jej ustanowienie bardzo trudno jest wyliczyć. Zawodne i niezwykle trudne jest bowiem wyliczenie tego wynagrodzenia na podstawie korzyści które czerpie przedsiębiorca przesyłowy z korzystania z nieruchomości obciążonej. Należy zatem spojrzeć na wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu przez pryzmat interesów ekonomicznych właściciela nieruchomości obciążonej. Płatne jednorazowo wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno bowiem stanowić ekwiwalent wszystkich korzyści, których właściciel nieruchomości zostanie pozbawiony w związku z jej obciążeniem. Wynagrodzenie właścicielowi nieruchomości obciążonej służebnością przesyłu powinno też pokryć wszystkie niedogodności, jakie w przyszłości dotkną właściciela obciążonej nieruchomości w związku z ustanowieniem służebności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2013 r., sygn. IV CSK 317/12 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2015 r., sygn. akt I CSK 629/14). Nadto, w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 kwietnia 2012 r. Sąd Najwyższy wyraźnie zaznaczył, że wynagrodzenie zrekompensować ma uszczerbek, jaki następuje w majątku właściciela nieruchomości obciążonej wskutek ustanowienia służebności przesyłu. Wynagrodzenie jest pojęciem szerszym niż odszkodowanie, a zatem w razie powstania szkody fakt ten musi być brany pod uwagę przy określeniu jego wysokości. Punktem wyjścia przy ocenie rozmiaru niedogodności wynikających z obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu musi być rozważenie charakteru obciążonej nieruchomości, a mianowicie jej przeznaczenia w planie zagospodarowania przestrzennego oraz - w braku planu - właściwości terenu, na którym leży nieruchomość i sposobu wykorzystania nieruchomości sąsiednich, bo te czynniki decydują o tym, jak właściciel mógłby ze swojej nieruchomości korzystać, gdyby nie jej obciążenie. Nieruchomość jest rzeczą o określonych właściwościach, której wartość jest determinowana przez położenie, przeznaczenie, kształt, sposób zagospodarowania, walory estetyczne jej samej i otoczenia. Zmiana w obrębie tych parametrów oczywiście wpływa na wartość nieruchomości, zwiększając ją lub obniżając. W jednym z ostatnich orzeczeń Sąd Najwyższy, wskazał, że z prawem posadowienia danego typu urządzenia przesyłowego łączy się również określenie jego przebiegu, a wynagrodzenie obejmuje powierzchnię, która zapewnia funkcjonowanie tego urządzenia zgodnie z obowiązującym prawem. Mieć należy na uwadze, że urządzenie przesyłowe w postaci gazociągu jest urządzeniem trwałym i ograniczenie prawa własności związane z jego posadowieniem również ma charakter trwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.11.2013 r., II CSK 69/13). Konkludując, wynagrodzenie powinno być proporcjonalne do stopnia ingerencji w prawo własności oraz uwzględniać wartość nieruchomości.

Kierując się powyższą wykładnią pojęcia „odpowiedniego wynagrodzenia” z art. 305² k.c. Sąd Okręgowy uznał, że mechanizm określania wynagrodzenia jaki przyjął Sąd Rejonowy w rozpoznawanej sprawie był właściwy. W opinii Sądu Okręgowego, zasadne było przyjęcie do ustalenia wynagrodzenia nie ustalonej szerokości pasa służebności, a szerokości strefy kontrolowanej określonej w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe oraz ich usytuowanie. Ograniczenie własności nieruchomości poprzez objęcie ją strefą kontrolowaną gazociągu mieści się w całości w granicach ograniczeń własności o których mowa w art. 140 k.c., stąd pozostaje bez wpływu na szerokość strefy służebności przesyłu, ale winno mieć w przekonaniu Sądu Okręgowego wpływ na ustalenie wysokości należnego wnioskodawczyni wynagrodzenia za ustanowienie służebności.

Istotnie strefa kontrolowana zgodnie z przepisami powołanego rozporządzenia, została wyznaczona dla podejmowania czynności „zapobiegawczych” przez przedsiębiorcę przesyłowego, co wynika z § 2 pkt 30 powołanego rozporządzenia. Niewątpliwie prawo z art. 305⁽⁽¹⁾⁾ k.c., polegające na „możliwości korzystania” różni się od prawa polegającego na „podejmowaniu czynności w celu zapobieżenia”. Wykonywanie uprawnień w ramach strefy kontrolowanej jest i będzie możliwe niezależnie od tego, czy ustanowiono służebność przesyłu czy nie. Podejmowanie czynności zapobiegawczych prowadzi do obowiązku znoszenia przez właściciela nieruchomości obciążonej owych czynności i przestrzegania zakazu podejmowania czynności negatywnie wpływających na gazociąg, co wynika z § 10 powołanego rozporządzenia. Zgodnie z przywołanym przepisem, w strefach kontrolowanych należy kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu lub mieć inny negatywny wpływ na jego użytkowanie i funkcjonowanie (§ 10 ust. 2). W strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenia gazociągu podczas jego użytkowania (§ 10 ust. 3). Nadto w strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2,0 m od gazociągów o

średnicy do (...) włącznie i 3,0 m od gazociągów o średnicy większej niż (...), licząc od osi gazociągu do pni drzew. Wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonania z właściwym operatorem sieci gazowej (§ 10 ust. 4). Mając zatem na uwadze treść przepisu § 10 cyt. rozporządzenia, skoro prawo własności nieruchomości na obszarze ustalonej w myśl przepisów tego rozporządzenia strefy kontrolowanej doznaje całego szeregu ograniczeń, przedsiębiorstwo przesyłowe nie może tym ciężarem obciążać wyłącznie właściciela nieruchomości.

W opinii Sądu Okręgowego, wbrew zarzutom apelacji o braku możliwości pomocniczego zastosowania do niniejszej sprawy przepisów rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie nie przemawia fakt, że zgodnie z § 1 tego aktu prawnego, przepisy rozporządzenia stosuje się przy projektowaniu, budowie, przebudowie sieci gazowej służącej do transportu gazu ziemnego. Okoliczność, że powołany akt prawny został wydany na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 2 ustawy prawo budowlane, nie stanowi przeszkody do pomocniczego zastosowania przepisów tego rozporządzenia w postępowaniu cywilnym o ustanowienie służebności w zakresie ustalenia na jakim obszarze i w jakim zakresie doznają ograniczenia uprawnienia właścicielskie w związku z usytuowaniem na nieruchomości gazociągu.

W okolicznościach niniejszej sprawy zdaniem Sądu Okręgowego zachodziły uzasadnione podstawy co do tego, aby wynagrodzenie z tytułu służebności przesyłu zostało ustalone przy uwzględnieniu szerokości ustalonej strefy kontrolowanej. Zgodnie z przepisami cytowanego rozporządzenia w sprawie warunków technicznych (...), strefa kontrolowana dla niniejszej nieruchomości dla gazociągów o ciśnieniu roboczym nie większym niż 0,4 MPa a wybudowanych przed 12 grudnia 2001 r. wynosi po 1,5 metra od osi gazociągu. Ustalona przez biegłego strefa kontrolowana w sprawie niniejszej ma szerokość 2 metry od granicy działek i obejmuje obszar 63 m².

Nie ulega wątpliwości, że z prawem posadowienia danego typu urządzenia przesyłowego łączy się bowiem określenie jego przebiegu, a wynagrodzenie obejmuje powierzchnię, która zapewnia funkcjonowanie tego urządzenia zgodnie z obowiązującym prawem. Z tego względu Sąd Okręgowy stwierdził, że wynagrodzenie ustalone według kryteriów ustalonych przez biegłego M. K., ale obliczone za 63 m² powierzchni działek geodezyjnych nr (...), zajętych w związku z ustanowieniem służebności jest „odpowiednie” w rozumieniu przepisu art. 305² § 2 k.c. Wynagrodzenie to uwzględnia zarówno potrzeby uczestnika postępowania jako przedsiębiorcy przesyłowego, jak i wszystkie niedogodności i ograniczenia wnioskodawczyni w korzystaniu z nieruchomości będącej jej własnością powstałe w wyniku ustanowienia służebności.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy apelację oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, obciążając nimi uczestnika.

Odnosząc się do zażalenia, wskazać należy, że okazało się ono niezasadne.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 520 § 1 k.p.c. koszty postępowania nieprocesowego nie podlegają rozliczeniu pomiędzy uczestnikami tego postępowania, lecz każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Reguła ta doznaje ograniczeń, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne (art. 520 § 2 k.p.c.), a także, gdy interesy uczestników są sprzeczne lub jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie (art. 520 § 3 k.p.c.). W takich przypadkach sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub nałożyć go na jednego z uczestników w całości. Stworzenie katalogu spraw, w których interesy uczestników są sprzeczne nie jest możliwe. Do każdej sprawy należy bowiem podejść indywidualnie i w każdej na podstawie ustalonego stanu faktycznego zbadać czy interesy uczestników postępowania są zbieżne czy sprzeczne. W związku z tym w orzecznictwie może dochodzić do sytuacji, że w określonej kategorii spraw, jaką są np. sprawy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem – w pewnych sprawach

na podstawie ustalonych okoliczności faktycznych i przebiegu postępowania Sąd w sposób uzasadniony dojdzie do wniosku, iż interesy występujących w nich uczestników są sprzeczne, zaś w innych sprawach tego samego rodzaju ustalone okoliczności doprowadzą ten sam Sąd do wniosku, iż interesy uczestników w tym postępowaniu są zbieżne.

W realiach niniejszej sprawy, w przekonaniu Sądu Okręgowego Sąd I instancji trafnie oparł rozstrzygnięcie z zakresie kosztów postępowania na przepisie art. 520 § 2 k.p.c., ustalając że zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik postępowania byli równie zainteresowani wynikiem postępowania. Postępowanie to regulowało uprawnienie skarżącego do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni w określonym służebnością zakresie, a wnioskodawczyni przyznawało stosowaną rekompensatę finansową z tego tytułu. Podkreślić nadto należy, że uczestnicy postępowania nie zgadzali się jedynie co do wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności, a uczestnik – przedsiębiorca przesyłowy w toku postępowania nie sprzeciwił się wnioskowi co do zasady. Skoro bowiem sporna między uczestnikami była wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, a Sąd przy jego ustalaniu uwzględnił żądanie wnioskodawczyni w części, to kierując się wynikiem postępowania, uwzględniając okoliczność, że złożenie wniosku, dopuszczenie dowodu z opinii biegłego leżało w interesie obu stron, słusznie koszty te zostały rozdzielone między uczestnikami w równych częściach. W konsekwencji Sąd Rejonowy trafnie w punkcie 3a) zniósł wzajemnie koszty zastępstwa prawnego pomiędzy uczestnikami postępowania oraz zasadnie nakazał ściągnąć w punktach 3 c) i 3 d) wyroku od uczestników na rzecz Skarbu Państwa kwotę 562,24 zł, obciążając w ten sposób uczestników w częściach równych niezapłaconymi kosztami postępowania. Trafnie także Sąd Rejonowy w punkcie 3b) zaskarżonego wyroku zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni zwrot kwoty stanowiącej połowę poniesionych dotychczas kosztów postępowania - czyli opłaty od wniosku oraz zaliczki na opinie biegłych.

Wnioskodawczyni w zażaleniu domagając się obciążenia wszelkimi kosztami postępowania uczestnika postępowania powoływała się na przepis art. 520 § 3 k.p.c. tłumacząc, iż niesumienna postawa uczestnika polegać miała na tym, że zignorował przesądowe wezwanie wnioskodawczyni do pozasądowego uregulowania kwestii służebności. Ocena zawinienia strony w rozumieniu przepisu należy do sądu, który dokonuje jej w ramach swobodnej oceny dowodów – art. 233 k.p.c. (patrz. komentarz do art. 520 k.p.c., A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Wyd. 8, Warszawa 2015) i dotyczy postępowania uczestnika w trakcie trwania postępowania, nie zaś przed jego wszczęciem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.8.1967 r., sygn. (...) odnoszący się do art. 103 k.p.c.). W tej sytuacji argumenty wnioskodawczyni co do postępowania uczestnika na etapie przesądowym nie mogły wpłynąć na ocenę postępowania uczestnika zgodnie z dyrektywami wynikającymi z przepisu art. 520 § 3 k.p.c. zdanie drugie. Wskazać również należy, że niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie uczestnika to np. przytoczenie nieprawdziwych twierdzeń, opóźnione powołanie dowodów albo ich zatajenie, powołanie dowodów tylko dla przedłużenia postępowania. Sąd Okręgowy nie dopatrywał się w postępowaniu uczestnika tego typu zachowań i nie zgadza się ze stwierdzeniem, że zachowanie uczestnika uzasadniało obciążenie go w całości kosztami postępowania na podstawie art. 520 § 3 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy, stosownie do treści art. 385 k.p.c., w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., oddalił zażalenie wnioskodawczyni.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 397 § 2 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – t.j. Dz. U. 2013 r., poz. 490). Sąd Okręgowy uznał bowiem, że na obecnym etapie postępowania zażaleniowego, gdy rozstrzygnięciu podlegała jedynie kwestia obciążenia uczestników postępowania kosztami postępowania, a wnioskodawczyni domagała się obciążeniem tymi kosztami w całości uczestnika, to interesy wnioskodawczyni i uczestnika pozostawały ze sobą w sprzeczności. W konsekwencji Sąd Okręgowy zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego z tytułu reprezentacji uczestnika przez radcę prawnego w postępowaniu zażaleniowym.

/-/ Brygida Łagodzińska /-/ Michał Wysocki /-/ Mariusz Przybylak